

Dolecki, Marcin

Sesja naukowa pt. "Etnofarmacja wschodniego pogranicza"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 51/2, 378-379

2006

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SESJA NAUKOWA
PT. „ETNOFARMACJA WSCHODNIEGO POGRANICZA”

W dniu 7 grudnia 2005 r. odbyła się w Warszawie, w Instytucie Historii Nauki PAN, sesja naukowa pt. *Etnofarmacja wschodniego pogranicza*, zorganizowana wspólnie przez Sekcję Historii Chemii i Farmacji IHN PAN oraz Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. W sesji wzięli udział historycy nauk biologicznych i medycznych z różnych miast Polski, a także goście z zagranicy (m.in. Grodno). Pierwsza część sesji odbyła się pod przewodnictwem Haliny Lichockiej, po przerwie zaś przewodnictwo objęła Beata Wysakowska. Wygłoszono 7 krótkich, około 20 minutowych referatów.

Beata Wysakowska (Warszawa) w referacie pt. *O Zespole Historii Farmacji* omówiła działalność Zespołu Farmacji przy Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN od momentu jego powstania w 1977 r. do chwili obecnej. Zespół skupiał wybitnych polskich historyków farmacji, pierwszą przewodniczącą była Barbara Kuźnicka. W 1987 r. ze względu na rozszerzenie tematyki badawczej utworzony został Zespół Historii Farmacji i Chemii; w 1989 r. przewodnictwo tego Zespołu objęła Halina Lichocka. W 2004 roku doszło do reorganizacji Zespołu Historii Farmacji, którego przewodniczącą została B. Wysakowska, a sekretarzem Anna Trojanowska. W tym samym roku powstał również oddzielny Zespół Historii Chemii.

W referacie zatytułowanym *Działalność Zespołu Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego* Jan Majewski (Poznań) przedstawił najważniejsze fakty z historii organizacji studiów farmaceutycznych na ziemiach polskich od końca XIX w. oraz Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (PTF) z okazji zbliżającego się 60-lecia PTF (w 2007 r.). Referent kilkakrotnie podkreślił istotną rolę Bronisława Koskowskiego w powstaniu i organizacji Wydziału Farmaceutycznego na Uniwersytecie Warszawskim. Po tym wystąpieniu H. Lichocka wyraziła przekonanie, iż farmaceuci kierują się umiłowaniem swojej pracy, jak rzadko która grupa zawodowa.

Rozpoczynając swoje wystąpienie o charakterze przeglądowym, Barbara Kuźnicka (Warszawa) złożyła życzenia dalszej owocnej pracy zespołowi Historii Farmacji przy Sekcji Historii Chemii i Farmacji IHN PAN, następnie zaś wygłosiła referat *Rośliny lecznicze i ziołoznawstwo – historia badań w Instytucie Historii Nauki PAN*, w którym przedstawiła główne obszary działalności naukowej z zakresu historii farmacji, badań nad roślinami leczniczymi i ziołoznawstwa oraz etnofarmacji, prowadzonej od ponad 40 lat w IHN PAN. Wymieniła najważniejsze publikacje oraz rozprawy doktorskie i habilitacyjne poświęcone tej tematyce, ze szczególnym uwzględnieniem serii wydawniczej *Historia leków naturalnych*, powstałej przy współudziale uczonych z różnych ośrodków naukowych (krajowych i zagranicznych). Do tej pory ukazało się 5 tomów tej serii, a 6. został oddany do druku.

Jan Majewski przedstawił zebranych historyka nauk medycznych przybyłego z Grodna, profesora Eugeniusza Tiszczenkę. E. Tiszczenko w referacie *Działalność botaniczna Elizy Orzeszkowej w Grodnie* przedstawił zielarskie pasje Orzeszkowej, wynikające z jej częstych kontaktów z przyrodą (pisarka wielokrotnie w lecie wyjeżdżała na wieś pod Mińsk). Wyrazem jej zainteresowań botanicznych było m. in. powstanie kolekcji ponad 500 okazów zasuszonych roślin.

Anna Maria Kielak (Poznań) wygłosiła referat pt. *Eliza Orzeszkowa jako znawczyni sztuki zielarskiej*. We wstępie krótko przedstawiła historię zielarstwa i tworzenia zielników, nazywanych niekiedy „ogrodami zimowymi”. Orzeszkowa, która była uważana za znawczynię sztuki zielarskiej, publikowała zarówno prace poświęcone tej tematyce (np. *Ludzie i kwiaty nad Niemnem*), jak również własnoręcznie wykonywała zielniki, z których wiele do tej pory zachowało się w bardzo dobrym stanie. Pisarka potrafiła suszyć rośliny w taki sposób, aby zachowywały one barwę oraz tworzyć z zasuszonych roślin obrazy i kompozycje. Kończąc, referentka podała, iż zielniki i obrazy z ziół Orzeszkowej można odnaleźć m. in. w Ossolineum oraz w Poznańskim Muzeum Literatury.

Elżbieta Szot-Radziszewska (Kielce) w wystąpieniu zatytułowanym *Lecznictwo ludowe Ukrainy na przełomie XIX w. i XX w.* omówiła wybrane zabiegi medyczne stosowane przez lud ukraiński, jak np. leczenie dziegciem w celu usunięcia pasożytów, stosowanie kaliny oraz żywokostu przeciwko suchotom czy żabiańca i janowca na wścieklicznę. Opisy takich środków można odnaleźć w pracach m. in.: Oskara Kolberga, Kazimierza Moszyńskiego oraz Juliana Talko-Hryncewicza. Referentka szczególną uwagę poświęciła ostatniemu z wymienionych autorów.

Anna Trojanowska (Warszawa) w referacie *Tradycyjne lecznictwo białoruskie w pracy Michala Fedorowskiego „Lud Białoruski...”* (1897) przedstawiła bogactwo środków leczniczych, głównie pochodzenia roślinnego oraz różnorodność sposobów leczniczych, wykorzystywanych w XIX w. przez ludność białoruską. Wiele z tych surowców nie było stosowanych w lecznictwie oficjalnym, a skład i działanie niektórych nie zostały do dziś w pełni wyjaśnione.

Właściwa dyskusja miała miejsce po drugiej części sesji. Głównymi poruszonymi tematami były: botaniczne zainteresowania Orzeszkowej, wartość tradycyjnych metod leczenia dla współczesnej medycyny, a także dotychczasowy brak badań nad zastosowaniem medycznym preparatów pochodzenia zwierzęcego oraz działania farmakologicznego roślin na organizmy zwierzęce. W dyskusji głos zabierali m. in.: Barbara Kuźnicka, Sławój Kucharski, Halina Lichočka, Jadwiga Brzezińska, Elżbieta Szot-Radziszewska, Beata Wysakowska oraz Anna Trojanowska.

Sesję zakończyła B. Wysakowska dziękując gościom za przybycie i uczestnictwo w sesji, wyraziła również nadzieję na opublikowanie wygłoszonych referatów.